

Villreinjakt i Lesjafjellene

Tekst og foto: Kjell Sandåker

Fra jakta i disse fjellene er det fortalt og skrevet jakthistorier gjennom alle tider. Vi som har jaktinteressen og interessen for reinen blir vel nesten aldri lei av å lese om de opplevelser grådyret har gitt. De blir et supplement til egne opplevelser og gir en ekstra lærdom. Sjøl har jeg 25 år med rein på ryggen og straks et halvt hundre dyr. Bli med på jakt i Lordalen høsten 2008.

De formelle tingene er for lengst ordnet. Men kortet hang i en tråd i år! På grunn av for mye fri, fikk jeg ikke betalt for meg i tide. Og fjellstyret måtte endre fra eldre hunn, som betød to dyr, til bukk inntil 50 kg. Men pytt, denne korttypen hadde jeg ikke hatt i sekken før, iallfall ikke i dette området. Og 19. august er jeg på plass og etablert med lavvo i furuskogen litt før Bjøknesetra. Bekken

Søre Gravåe er kjøleskap som de tidligere årene. Jeg setter pris på å ha god tid, etablere leir og gjerne ha en dag eller to til lange turer før selve jakta setter inn. I fjor fikk jeg med meg Gråhøe på 2014m, snøpyntet allerede 19. august.

Men i år er det rett på jakt. Skal jeg ta første dagen opp på Tverrfjellet/Brattmannshøe? Eller skal jeg gå sørover? Jeg kjører til Nysetra. Prat med jegere og oppsyn der inne sier at reinen er på øst- og sørkant fortsatt. Men tidlig i jakta skal det jo være spredt dyr over større områder. I fjor felte jeg mine to dyr i Fellinghøe, tar innover mot samme området i år. Men dette området har lett adkomst og blir lett overbefolket med jegere. Så også i år. Det sitter "kaill" omtrent på hver eneste rygg og hø! Været blir etter hvert så altfor bra. Folk speider, soler seg og sover. Når folk soler seg, og en har god kikkert, ser en jo at det ikke er bare "kaill" i fjellet! Et følge på fire personer viser seg å være en kar fra Skjåk med tre ungdommer som

Utpå ettermiddagen får Egil sin bukk. Han må ganske høyt opp i Skartind før han feller den, en bukk på over 90 kilo. Og han kan være glad for at han har med ekstra bærer!

trenger kontraster og endringer på sine liv i byen. Hyggelige folk som jeg skal treffe senere i jakta. Men denne dagen går uten kontakt med dyr. I stedet kommer det en lang regnskur på ettermiddagen, og jeg tar tidlig kveld. En rolig kveld med matlaging i leiren er også hyggelig.

Reinen står i øst. Og med lite bevegelse i luften, blir det ikke store bevegelser på dyrene heller. Før de kommer i kontakt med jegere. Neste dag velger jeg å starte opp fra Ruste seter. Er tidlig oppe, en god frokost er viktig for meg. Matpakke og termos skal også ordnes. Rett over klokka seks er jeg på stien opp fra setra. Etter en liten time er jeg over skog og kjerr, og møter Jon Ekles kyr som nyter glade dager med flate jur i fjellet. En liten pause og prat med dy-

På toppen av Gråhøe, 2014 meter over havet.

rene må til. Uansett hvor godt en steller dyrene på garden, ser jeg at disse kyrne storkoser seg i fjellet.

Jeg liker steinura, og følger delvis steinete Søråe fra der den samles i ett leie. Dessuten får du en lav og god posisjon i terrenget ved å følge elve- og bekkeleier. Ikke lenge etter oppdager jeg de første dyrene! Masse dyr rett oppunder flate Sletthøe. Og tilsynelatende i rask bevegelse vestover. Det blir rask bevegelse på meg også. Har lært meg og aldri gi opp en sjanse før jeg må. Om en da ikke ligger an til å ødelegge for andre. Ser på kart og terreng og vurderer hvor dyrene eventuelt vil krysse bekken. Opp dit vil jeg før dem. Jeg er først! Legger sekken fra meg og kryper opp til kanten for å få litt kontroll. Flokken er fortsatt et stykke unna, de flytter seg rolig under beitingen. Hvordan vil de komme videre? Det ser ut som de vil gli nedover rabbene langs bekken. Og ikke over i første omgang.

I slike situasjoner blir en minnet om at dyrene jo bor i naturen. De skal ikke noen steder, er alltid heime. Få i seg mat og kvile, mat og kvile. Og ha kontroll med farer som kan true. Det får de best med å trekke mot været, luktesansen gir de den beste kontrollen. Men de har også et skarpt øye for bevegelser. Denne flokken jeg har foran meg, har tydeligvis kontroll med disse momentene. Passe full i magen og ingen luktbare eller synlige fiender. Da kviler man og gjør det drøvtyggere må!

Min flokk er på minst 500 dyr. Så mange, spredt ut i et ganske flatt terreng er ikke lette å komme innpå. Men

Leirplass med slakteoppheng. Jeg setter pris på å ha god tid, etablere leir - og gjerne ha en dag eller to til lange turer før selve jakta setter inn.

en skal jo ikke gi opp. Noen dyr er alltid oppe og beiter litt rundt. Finnes det en mulighet? Jeg slepper meg nedover elveleiet og opp til kanten tvers av dyrene. Og finner et litt forsenket platå jeg kan bruke å åle meg innpå. Bare det ikke er et eller to dyr som står slik til at dette umuliggjøres. Men det ser bra ut. Jeg åler og kryper 150m. Løfter på nakken, de er der! En liten manøver til og jeg er på ca 100m. I en så stor flokk finnes alle typer dyr. Mange av hvert. Min bukk må veie under 50 kg. Når jeg ligger slik og kikker på dyr, driver jeg alltid og trener på de vurderinger som er nødvendig under jakt. Det selvfølgelig sikrest å skyte en liten bukk og få et slakt på 25-30 kg. Men jeg vil finne en på opp mot 50 kg.

Hvorfor det? Ikke for de 20 kg jeg får mer i kjøtt. Men for å lære meg hvor stor en femtikilos rein er! Og så har jeg litt av rovdycet i meg. Liker å finne et dyr jeg av en eller grunn ønsker å ta ut. Skadet, lite, gammelt eller dårlige gevir. Har opp gjennom årene plukket ut flere dyr med diverse skavanker og skader. Det er de gangene du får dette til at denne jakta er artigst. Hva kan jeg oppnå her? Ser flere bukker jeg mener "står" vekta, men ønsker å finne min! En raring med ei gevirstang fanger min interesse. Den ligger for seg selv og jorter. Det er vel

41 kilo og et flott slakt. Gode slakterutiner er viktig.

en bukk? Hvor har du gjort av den andre gevirstanga? Er ikke redd for å skyte på den liggende, men vil ha den stående for endelig vurdering av størrelsen. Dyr reiser seg og legger seg igjen. Kalver patter mora. Noen storbukker driver og varmer forsiktig opp til det som skal skje om 3-4 uker. 8-10 minutter går. Foreløpig ligger min bukk godt. Men det gjør ikke jeg! Plutselig reiser han seg. Joda, denne kan du ta, tenker jeg. Klaring for kula og klaring mot andre dyr sjekkes. Pang! Ser i "det andre øyet" at mange dyr fortsatt ligger til tross for smellet. Men de fleste er i bevegelse og drar med seg de andre. De hadde nok anelse om at jeg var der, men fikk ikke sikkert assosiert smellet med mennesket denne gangen. Enspiringen flyttet seg ikke en meter. Bare noen små trippesteg på stedet før den falt om. Idet flokken er borte og jeg reiser meg, kommer to jegere til syne opp fra bekkedalen. Jeg kunne fått det travelt med skuddet!

Slaktejobben, med utvomming, flåing, partering og bæring, er en viktig del av jakta. Her har jeg god grunn trening fra husdyrhold og heimeslaktning i oppveksten. Senere er så dette tilpasset slik at det fungerer ute i felten på våre storviltarter. Men det er ikke alltid en har slike fine arbeidsforhold som denne dagen. Uansett har jeg det mål at produktet jeg legger på kjøkkenbenken skal være like bra som det som kommer fra slakteriet. Å bruke skinnen som arbeidsbord er en selvfølge. Det viktige er å gjøre oppgavene i mest mulig praktisk rekkefølge. Få bort mest mulig blod fra buk-hulen, helst alt, før en begynner å flå. Et

reint handkle har gjort nytten for meg i alle år. Og så har jeg en kjøttsekk i sterkt kunststoff jeg trekker over slaktet før det blir plassert stående i ryggsekken. Dyr inntil 40 kg bæres ned hele. Denne på 41 kg unngikk akkurat å bli partert på fjellet. Som reinjeger må en ha stor og vid sekk. Heldigvis har jeg forlenget bestemt meg: ikke ta latmannsbører slik at det røyner for hardt på kroppen. Jeg skal i fjellet i mange år framover. Storbukker har medført både to og tre bæringer. Denne gangen blir det to turer på meg. Med børs, kikkert, termos, patroner etc, bærer en jo på 12-15 kg før en får fangst. Dette blir lagt igjen pakket inn i fjellduken. På siste nedturen opplevde jeg mitt livs kanskje største villreinflokk. 1500-2000 dyr kom trekende østfra, noenlunde i min høyde. I en så stor flokk er ikke lett å beregne antallet dyr. Jeg satte meg ned, tok fram kikkerten og gjorde et par tellinger til 100. Flokken besto av 15-20 ganger så mange. De nærmeste dyrene passerte på under 100m. De fikk meg etter hvert i nesen og så meg nok også. Men enkelt-dyrets følelse av flokkens beskyttelse gjorde at det likevel ikke ble mer fart på dyrene. Med vibrerende nesebor trakk de rolig forbi. En opplevelse som er like fantastisk hver gang.

Nede ved lavvoen måtte jeg ta en annen kamp du som jeger helst ikke ønsker. Sola kikker fram og ivrige spyfluer er straks på pletten. Men en god fluesekk og ei plastbøtte med lokk i bekken redder situasjonen. Selv skinnen klarer jeg å berge takket være god tørk. Egenpleie med vask av svette bein, salte øyekroker

Jon Ekles kyr er på ferie.

og armhuler i iskalde bekken gjør også godt! Etter en slik dag gjør en god middag til kvelds seg ekstra godt.

Neste dag blir kviledag. Har ikke flere kort, men kan ikke reise heim ennå. Inne ved campen ved Nysetra treffer jeg Egil fra Skjåk igjen. Han har fritt dyr og skal til fjells i morgen. Jeg tilbyr min bærehjelp og overnatting i min lavvo istedenfor det lille teltet. Egil takker. Slik får vi en trivelig kveld foran bålet den kvelden. Vi vurderer hvor vi skal starte i morgen, Ruste eller nordre Vigga.

Vi bestemte oss for å kjøre til nordre Vigga. Dette er fjerde jaktdagen, og på vegen innover fjellet finner vi flere slakt som er lagt igjen og slakteplasser fra dagene forut. Tydelig at her er det mange som har fått dyr. Vi kommer også tidlig i kontakt med dyr, simler og kalver, hvor den ene kalven tydelig var skadet. Men jeg har lagt børsa igjen, er jo bare bærer i dag. Så kalven må gå. Det samme må selvfølgelig en morløs enslig kalv vi finner rett etterpå. Men utpå ettermiddagen får Egil sin bukk. Han må ganske høyt opp i Skardtind før han feller den, en storbukk på over 90 kg. Og kan være glad for at han har med ekstra bærer! Vi er to voksne og en ungdom, og får alt med oss i en tur, også gevir. Men en slik tørn er alltid en kraftanstrengelse. Og det skal reinjakta være.

Til slutt litt om utnyttelsen av slaktet. Det er dessverre altfor mange jegere som lar god mat ligge igjen på slakteplassen. Vil ikke fortelle hvor mye godt jeg har

funnet på andres forlatte slakteplasser! Det er en selvfølge å ta med hjerte, mange måter å utnytte det på. Steik det for eksempel som biff. Eller salt og tørk det. Og mangler du en plass å tørke det? Heng det i taket på kjøkkenet! Fungerer utmerket. Tunge og jur er også delikatesser. Salt de hardt, kok de godt og du har det fineste kjøttpålegg. Juret vil du bli overrasket over. Få også med det lille kjøttstykket mellom leveren og resten av vomregionen. Lever fra kalver er

også for god mat til å gi til rev og ravn. Del den opp i korte strimler og fres opp i glovarm panne i 15-20 sekunder. Gi så sopp og fint oppdelte grønnsaker samme behandlingen, men litt lengre steik. Ha rømme eller fløte oppi grønnsakene og gi et kjapt oppkok. Salt og pepper selvfølgelig. Ha så de lettsteke leverbitene oppi og server direkte. Levra bør ikke koke. Tilbehør, mandelpotet eller ris. Drikke velger du sjøl, men rødvin passer! Denne har jeg servert mange

Til venstre: Jerven knuser lett reinens leggbein; slakteplass fra kalven i fjor. Til høyre: Forskinga skal også ha sitt.

ganger, også for slike som antyder at de ikke liker lever. Tilbakemeldinger er fra brukbart til nydelig. En nydelig rett for en reinjeger. Vis mot og prøv den!

Det lønner seg å abonnere på årboka VILLREINEN. Gjør det, og les hele jaktberetningen til Camilla og Ingrid. Send en epost i dag.

Storfornøyde førstegangsjegere

Tekst og foto: Camilla Bjørndal og Ingrid Nerhoel

Grytidlig lørdag morgen suste nattoget fra Oslo inn på Oppdal stasjon. Noen dager med obligatoriske utferder på Ås stykket opp jakta for Ingrids del, men når skolestart ikke er før i begynnelsen av september, er det ingen grunn til å klage! På stasjonen stod Kari Camilla allerede klar og ventet med bil og utstyr. Etter å ha plukket opp vår jaktguide Rune, dro vi av sted oppover Drivdalen. Frokost ble fortært underveis, og fjellskoa rakk både å bli lima og impregnert på turen nordover. Etter intensiv pakking og omklledning var vi endelig klare for to dager i reinsfjellet, dog med noen sommerfugler i magen.

Villreinjakta høsten 2008 ble ei stor opplevelse for førstegangsjegerne Camilla Bjørndal (til vensre) og Ingrid Nerhoel. Jaktområde: Snøhetta Øst